

3. رەڭكى ورتالىقتىڭ شىنجاڭ قەدىمىي دېۋىنلىرىدىكى اڭگىيە ۇماجىلىسىنىڭ رۇخىن ۇيرەنلىك، داياڭلىلاندىر دىيىك

جانا داۋىردەكى چۇڭگۇشيا سىرتىياپىنىڭ شىنجاڭ قۇرۇغا قۇلىنىلىق

“باتىس بولگىتەڭى ۋىجىن قالاشى” تارىمىدىلىقتىڭ سونى بەينەسنى كەسكىندەدى

تابىسى 3۵ مىڭ يۇاننان اسادى“ ، ـ دەيدى ورخى رايونىدىق پارتكومنىڭ شۇجىسى شۇە خۇڭشۇن .

نسان بايۇغا باستايتىن ساۋدا ورايىن

اىكەلدى

بىرنەشە جىلدىڭ الدىندا، ھاك قىستانا ـ ەنىڭ تۇرغىنى زورىڭگۇل غازى ءوز اۋالا ـ سىندا شاعىن كولەمدەڭگى شارۋالار شاتىتى ساياجاين اشىپ، وزىنىدىك قۇندى شىعا ـ رىپ تاستاعاندا جىلىنا ەڭ كوپ دەگەندە،

30 — 40 مىڭ يۋان تاۋىپ كەلگەن ەدى. “باتىس بولكىتەڭى ۋجىن قالاشى” نىسا ـ ننىڭ كەلىسىم ـ شارتىن جاساسقان سوڭ، ونىڭ تابىسىنان ورخى رايونىنىڭ قالا اۋما ـ ەننان ساتىپ العان 98 شارشى مەتىرلىك ۇيىنىڭ اقىسنى جەنە ونى جوندەتۇ اقىسنى تارتىپ قالغاننان كەيىن، ايسىنا 2480 يۋان تابىس الا الادى، ونىڭ ۇستىنە ۶ر 5 جىلدا 10% وسەدى ەكەن .

“ باتىس بولكىتەڭى ۋجىن قالاشى ‘ سالىنىپ ەنىتىپ اشىلغان سوڭ، قالايدا كوپ ـ تەڭەن ساياحاتشىلار وررحعا ساياحاتتاپ كە ـ لەدى، تۇتىنادى، سوندىقتان مەن قالا اۋما ـ ەنان دۇكەن جالداپ الىپ، كونە كاسىم ـ دى جالعاسترايىن دەپ وتىرمىن“ ، ـ دەيدى زورۇڭگۇل بارماعىن بۇڭىپ سوعىپ، ـ “۶ر جىلغى پايدا ەبولسىنىڭ تابىسىنا اسحا ـ نا اشىپ تاپقان اقشامدى قوسسام، از دە ـ گەندە 70 — 80 مىڭ يۋانغا جەتەدى، قالايدا بۇرىنغىدان كوپ تابامىن“ .

ورخى قالاشى پارتكومنىڭ شۇجىسى ۋاڭ ۇيىڭ نانىستىرىپ بىلاي دەدى: “بۇل نىسان سالىنىپ بىتكەن سوڭ، جەر ـ گىلىكتى تۇرىعنىدارعا اناعۇرلىم كوپ جۇ ـ مىستانۇ، شارۋاشلىق قۇرۇ ورايىن سىلاپ قانا قويماي، كورسلىەس اۋدان، قالالار ۇشۇن دە 3000عا جۇنق جۇمىس ورنىىن ۇسنادى“ .

زورۇڭگۇل سىياقتى كوپتەڭەن قىستانق تۇرىعنىدارى “باتىس بولكىتەڭى ۋجىن قالا ـ شىعى” نىساننان كىرسىتى ارتىتىرۇدىڭ، بايۇدىڭ ورايىن تابۇدان ءۇمت كۇتۇدە .

ھاك قىستانغىنىڭ تۇرغىنى مالىكام قاھرىمان بىلاي دەدى: “مەن پۇتۇڭخۇا ـ نى كورىم سويلەيمەن، كەيىن ‘باتىس بو ـ لكىتەڭى ۋجىن قالاشىعان’ داياشى نەمە ـ سە ساياحات جەتەكشىسى قىزمەتن تاپسام دەيمەن، قازىرڭكى بازار جاعدايى بويند ـ شا، ايسىنا از دەگەندە 3000 يۋاننان استام تابۇغا بولادى، بۇدان كەيىنگى تۇرمىسىمان اناعۇرلىم ۇلكەن ۇمىتتىەر كۇتۇدەمىن“ .

سىز ۇشاق، مەدىتسىنالىق اسپاپتار جەنە دا ـ رى ـ دارمەك اشۇ، جابىدىق جاساۋ، وسى زامانغى اۋىل شارۋاشلىعى تەخنىكاسى سىياقتى كاسپىتىك سالالاردا ماماننانغان جالىي قاۋىم جاڭقالق اشۇ كەڭىستىگىن قۇرۇغا شابىتئاندرى ۶رى اۋتونوميالى را ـ يونىڭ جوعارى مەكتەپتەردىڭ جالىي قاۋىم جاڭقالق اشۇ كەڭىستىڭى، ەلىم ـ تەخنىكا ـ لىق كاسپورىن ىنكۇباتورى جەنە داشۇەلەر ـ دىڭ ەلىم ـ تەخنىكا باقشاسى سىياقتى ەلىم ـ تەخنىكا جەنىستىكتەرىن كادەگە جاراتقۇنا، ىنكۇباتورلىق جەتىلدىرۇ تۇعمرلارن قۇر ـ ۇنا بەلسەندى قولداۋ كورسەتىپ، رايوند ـ مىزدىڭ ەلىم ـ تەخنىكادا جاڭقالق اشۇ جە ـ تستىكتەرىن جەدەل ويىستىرۇنا، كادەگە جاراتقۇنا جان ـ جاقىتى قىزمەت وتەپ، بۇكىل رايونىڭ جوعارىدان تومەنىنە دەيىن جاڭقالق اشۇ، شارۋاشلىق قۇرۇ قويۇ رايە ـ نىڭ قالىپتاسۇنا جەتەكشىلىك ەتتى .

كەلەر قادامدا، اۋتونوميالى رايوندىق ەلىم ـ تەخنىكا مەڭگەرەمەسى پارتيا 19 ـ كەزەكتى ورتالىق كومپتەتىنىڭ بەسىنشى جالىي ەماجىلىسى العا قويغان ەلىم ـ تەخنى ـ

چۇچيايى دۈڭكەلەك داۋلەتتى قوغام ورناتۇ، ەجۇز قالاغا، مىڭ اۋدانغا، ون مىڭ قىستاققا نەكىسەرۇ ـ زەرەتتەۋ ساپارى“ ۰۰۰

قىستاعى “ەكى كومپتەتتەرنىڭ” باستاما كو ـ تەرۇمەن، قىستاق تۇرىعنىدار ۋاكىلدەر جىئالە ـ سى كەڭەسە كەلە زاڭ بوينىشا، ەرىكتى، اقد ـ لى بولۇ پرىنسىپىنە تاباندى بولا وتىرىپ، “باتىس بولكىتەڭى ۋجىن قالاشى” نىسانىن قالىپتاستىرۇدى ۇيعاردى. بۇل ۇيعارىم ورخى رايونى، ورخى قالاشى 2 دارەجىلى پارتكوم مەن ۇكىمەتتەن قولداۋ تاپتى .

ھاك قىستاعى پارتيا ياجەيكاسىنىڭ شۇجىى، قىستاق تۇرىعنىدار كومپتەتىنىڭ مەڭگەرۇشىسى ھاىسككچاپ موڭگىبايردىڭ ورخى رايونى، ورخى قالاشى 2 دارەجىلى پارتكوم مەن ۇكىمەتتەن قولداۋ تاپتى .

ھاك قىستاعى پارشيا ياجەيكاسىنىڭ شۇجىى، قىستاق تۇرىعنىدار كومپتەتىنىڭ مەڭگەرۇشىسى ھاىسككچاپ موڭگىبايردىڭ ورخى رايونى، ورخى قالاشى 2 دارەجىلى پارتكوم مەن ۇكىمەتتەن قولداۋ تاپتى .

ھاك قىستاعى پارشيا ياجەيكاسىنىڭ شۇجىى، قىستاق تۇرىعنىدار كومپتەتىنىڭ مەڭگەرۇشىسى ھاىسككچاپ موڭگىبايردىڭ ورخى رايونى، ورخى قالاشى 2 دارەجىلى پارتكوم مەن ۇكىمەتتەن قولداۋ تاپتى .

ھاك قىستاعى پارشيا ياجەيكاسىنىڭ شۇجىى، قىستاق تۇرىعنىدار كومپتەتىنىڭ مەڭگەرۇشىسى ھاىسككچاپ موڭگىبايردىڭ ورخى رايونى، ورخى قالاشى 2 دارەجىلى پارتكوم مەن ۇكىمەتتەن قولداۋ تاپتى .

ھاك قىستاعى پارشيا ياجەيكاسىنىڭ شۇجىى، قىستاق تۇرىعنىدار كومپتەتىنىڭ مەڭگەرۇشىسى ھاىسككچاپ موڭگىبايردىڭ ورخى رايونى، ورخى قالاشى 2 دارەجىلى پارتكوم مەن ۇكىمەتتەن قولداۋ تاپتى .

ھاك قىستاعى پارشيا ياجەيكاسىنىڭ شۇجىى، قىستاق تۇرىعنىدار كومپتەتىنىڭ مەڭگەرۇشىسى ھاىسككچاپ موڭگىبايردىڭ ورخى رايونى، ورخى قالاشى 2 دارەجىلى پارتكوم مەن ۇكىمەتتەن قولداۋ تاپتى .

ھاك قىستاعى پارشيا ياجەيكاسىنىڭ شۇجىى، قىستاق تۇرىعنىدار كومپتەتىنىڭ مەڭگەرۇشىسى ھاىسككچاپ موڭگىبايردىڭ ورخى رايونى، ورخى قالاشى 2 دارەجىلى پارتكوم مەن ۇكىمەتتەن قولداۋ تاپتى .

2 رەت ُبرىشاما كۇشتى سۇنق اعىس كىرىپ،

سولتۇستىك شىنجاڭغا رەسىپى قىس تۇسەدى

گازەتىمىزدىڭ جالپىلىق اقپارات قۇردارى ەتىلشىسى جىڭ جو 11 ـ ايدىڭ 13 ـ كۇنى ۇرىمجىدەن خابارلايدى. ەتىلشنىڭ شىنجاڭ اۋا رايى ستانىياسىنان ۇعسۇنا قاراغاندا، 11 ـ ايدىڭ 15 ـ كۇنىنەن 19 ـ كۇنى كۇندىزگە دەيىن، شىنجاڭغا 2 رەت ُبرىشاما كۇشتى سۇنق اعىس كىرىپ، سولتۇستىك شىنجاڭنىڭ باسىم كوپ جەرلەرىندە جەنە ۇڭتۇستىك شىنجاڭنىڭ باتىس بولك تاۋلى ۇغرلەرىندە، قۇمىل قالاىنىڭ سولتۇس ـ تىك بولگىنىدە جايپاي قار جاۋىپ، ەشىنئارا جەرلەردە ورتاشا نەمەسە قالڭ قار جاۋىپ، اۋا تەمپەراتۇراسى 8 سەلتىسي گرادۇس مولشەرىندە تومەندەپ، سولتۇستىك شىنجاڭ رەسىپى قىس مەزگىلىنە وتەدى ەكەن .

ُبرىشاما كۇشتى سۇنق اعىستىڭ ۇزدىكىسىز نىقيال جاساۋىنىدا، مەجەمەن 11 ـ ايدىڭ 15 ـ كۇنى كۇندىزدەن 17 ـ كۇنى تۇنگە دە ـ يىنگى ارالقتا سولتۇستىك شىنجاڭنىڭ باسىم كوپ جەرلەرى جەنە قاشقار ايماعىنىڭ ۇڭتۇستىك بولك تاۋلى ۇغىرى، قىزىلسۇ قىرىغىز اۆتونوميالى وبلسىنىڭ تاۋلى ۇغىرى، بايىنعولىن موڭغۇل اۆتونوم ـ يالى وبلسىنىڭ تاۋلى ۇغىرى سىياقتى جەرلەردىڭ ەشىنئارا اۋماقتا ـ رىندا بولماشى نەمەسە قىرباق قار جاۋادى، مۇندا ىلە قازاق اۆتو ـ نوميالى وبلسىنىڭ سولتۇستىك بولكى، بۇراتالا موڭغۇل اۆتونومي ـ لى وبلسىنىڭ باتىس بولكى، نارباعاتاي ايماعىنىڭ سولتۇستىك بولد ـ

گى، التاي ايماعىنىڭ سولتۇستىك بولك تاۋلى ۇغىرى، ۇرىمجى قالاىسى، قاشقار ايماعىنىڭ ۇڭتۇستىك بولك تاۋلى ۇغىرى سىياقتى ەشىنئارا اۋماقتاردا ورتاشا قار جاۋادى؛ بۇراتالا وبلسىنىڭ باتىس بولك تاۋلى ۇغىرى، نارباعاتاي ايماعىنىڭ سولتۇستىك بولىك تاۋلى ۇغىرى، قاشقار ايماعىنىڭ ۇڭتۇستىك بولك تاۋلى ۇغىرى سىياقتى جەرلەردىڭ ەشىنئارا ۇڭىرىندە قالڭ قار جاۋىپ، ەڭ جوعا ـ رى جىيىننىق قار ۇتۇسۇ مولشەرى 10 — 18 مىلىيەتەرگە جەتەدى .

ىلە وبلسىنىدا، بۇراتالا وبلسىنىڭ تاۋلى ۇڭىرىندە، نارباعاتاي ايما ـ ەنىڭ سولتۇستىك بولگىنىدە، التاي ايماعىندا 11 ـ ايدىڭ 15 ـ كۇنى تۇنىنەن 16 ـ كۇنى كۇندىزگە دەيىنگى ارالقتا، ۇرىمجى قالاىسىندا، سانجى خۇيزۇ اۆتونوميالى وبلسىندا 11 ـ ايدىڭ 16 ـ كۇنى تۇنىنەن 18 ـ كۇنى كۇندىزگە دەيىنگى ارالقتا، جوعارىدا ايتىلغان باسىم كوپ جەرلەردە باتىس تەرىستىكتەن دە4 5 بال بوران سوعادى، جەل وتتەرىندە ۇيىقىمالى جەل كۇشى 9 بال مولشەرىنە جەتىپ، اۋا تەمپەراتۇراسى 8 سەلتىسي گرادۇس مولشەرىندە تومەندەيدى .

11 ـ ايدىڭ 18 ـ كۇنىنەن 19 ـ كۇنىنە دەيىن، سولتۇستىك شىنجاڭنىڭ باسىم كوپ ُبولم جەرلەرى جەنە قۇمىل قالاىنىڭ سولتۇستىك بولگى سىياقتى جەرلەردىڭ ەشىنئارا اۋماقتارىندا بولما ـ شى نەمەسە قىرباق قار جاۋادى، مۇندا قۇمىل قالاىنىڭ سولتۇستىك بولگىنىڭ ەشىنئارا اۋماقتارىندا ورتاشا قار جاۋادى، شىعىس شىنجاڭدا ـ عى جەل وتتەرىندە ۇيىقىمالى جەل كۇشى 8 بال مولشەرىنە جەتىپ، اۋا تەمپەراتۇراسى ۇزدىكىسىز تومەندەيدى ۶رى تومەن تەمپەراتۇرادا تۇرادى .

11 ـ ايدىڭ 20 ـ كۇنى تاڭەرتەڭ كۇن ايققاننان كەيىن، تارباعا ـ ناي ايماعىنىڭ سولتۇستىك بولگىنىڭ، التاي ايماعىنىڭ ەڭ تومەن اۋا تەمپەراتۇراسى نولدەن تومەن 9 سەلتىسي گرادۇستان نولدەن تومەن 16 سەلتىسي گرادۇسقا دەيىن تۇسەدى، سولتۇستىك شىنجاڭنىڭ باسقا جەر ـ لەرىندە ەڭ تومەن اۋا تەمپەراتۇراسى نولدەن تومەن 7 سەلتىسي گرادۇستان نولدەن تومەن 12 سەلتىسي گرادۇسقا دەيىن تۇسەدى .

مەجەمەن 11 ـ ايدىڭ 16 ـ كۇنىنەن 19 ـ كۇنىنە دەيىنگى اۋا تەمپە ـ

راتۇراسى تومەندەۋ بارسىندا ۇرىمجىنىڭ باسىم كوپ ُبولم جەرلە ـ رىندە اۋىق − اۋىق جالجىر ارالاس قار نەمەسە قار جاۋادى، ەشىنئارا اۋماقتاردا قار ۇتۇسۇ مولشەرى مولىراق بولپ، جولداردا مۇز قاتۇ جەنە قار باسۇ جايىتەرى تۇلىۋى مۇمكىن، 11 ـ ايدىڭ 20 ـ كۇنىنەن 21 ـ كۇ ـ نىنە دەيىن، قالا رايونىنىڭ، مېدۇڭ رايونىنىڭ ەڭ تومەن اۋا تەمپەراتۇ ـ راسى مەجەمەن نولدەن تومەن 10 سەلتىسي گرادۇستان نولدەن تومەن 12 سەلتىسي گرادۇسقا دەيىن تۇسەدى، گانچۇانباۋدىڭ، نانشان تاۋلى ۇغىرىنىڭ جەنە دابانچىڭ رايونىنىڭ ەڭ تومەن اۋا تەمپەراتۇراسى نولدەن تومەن 16 سەلتىسي گرادۇستان نولدەن تومەن 18 سەلتىسي گرادۇسقا دەيىن تۇسەدى .

شىنجاڭ اۋا رايى ستانىياسىنىڭ باى الدىن الا مالمەت بەرۇشە ـ سى لۋى شىنىشىڭ بىلاي دەپ تانىستىردى: بۇل جولعى تەمپەراتۇرانىڭ تومەندەۋىنىدە ۇرىمجىنىڭ ۶رقايىسى رايونىنىڭ اۋا تەمپەراتۇراسى ۇز ـ دىكىسىز تومەندەيدى ۶رى بۇرىنغى جىلدارداعى ۇقىساس مەزگىلدەگە ـ دەن تومەن بولادى. قار جاۋىپ، اۋا تەمپەراتۇراسىنىڭ تومەندەۋى مال شارۋاشلىغى، قۇربىلىعى اۋىل شارۋاشلىغى، قاتناس، ساياحات، قالا اينالمى سىياقتىلارغا تېمىسىز نىقيال جاسايدى، مال شارۋاشلىغى ۇندىرىسى جاقтарыندا مالدى سۇنقتان قورعاۋ، جىلۇ ساقتاۋ، سونداي − اق جەم − ُشوپ تولقتاۋ جۇمىستارىن الدىن الا جاقىسى سىتەۋدى ۇسە ـ نىس ەتەمىز، ەڭگىشىلەردىڭ كوكونىس جىلجىباينداعى قاسات قارلاردى تازالاۋ جەنە جىلۇ ساقتاۋ جۇمىستارىن جاقىسى سىتەۋىن، جۇرتشىلىقتىڭ سىرتقا شىققاندا سۇقتان ساقتانۋىن، جىلى كېىنۇگە كوڭىل ُبولۇىن ۇسە ـ نىس ەتەمىز .